

Emlékezés Vinkler Jánosra (1886-1968), a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagjára

Remembering János Vinkler (1886-1968), Corresponding Member of the Hungarian Academy of Sciences

Vinkler János jogtudós, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia levelező tagja 1886. szeptember 13-án született Királydarócon (Szatmár vármegye). 1968. február 7-én hunyt el Pécsen.

Tudományos munkáságának elismeréseképpen a Magyar Tudományos Akadémia 1928. május 18-án tartott közgyűlésén választotta Vinkler Jánost levelező tagjául. Levelező taggá választását követően székfoglaló előadását „Az igazság a polgári perben” címmel 1928. december 3-án tartotta. Az előadás az Értkezések a Filozófiai és Társadalmi Tudományok köréből című sorozat 3. kötetében jelent meg a következő évben, 1929-ben.

1928-ban a tagválasztások alkalmával a Magyar Tudományos Akadémia II. Bölcséleti, társadalmi és történeti tudományok osztályának jelöltjei közül Tomcsányi Móricot (1878-1951) és Vinkler Jánost választották meg az MTA levelező tagjává. Említést érdemel, hogy Tomcsányi Móricot, akit az MTA évekkel később, 1943-ban választott rendes tagjává, a harmadik, Vinkler Jánost azonban már az első tagajánlást követően választották meg.

Vinkler János levelező tagot a Magyar Tudományos Akadémia 1949. október 31-én tartott összes ülésén elfogadott új alapszabály értelmében a tanácskozó tagok kategóriájába sorolta, mely tagság teljes mértékben formális volt. A visszaminősítés revidálására, azaz levelező tagságának helyreállítására negyven évvel később, 1989. május 9-én (posztumusz) került sor. A Magyar Tudományos Akadémia Elnökségének 30 /1989. számú határozata értelmében hatálytalanításra került a tanácskozó taggá történő visszaminősítés és ilyen módon Vinkler János tagsága is folyamatosnak minősült.

Vinkler János középiskolai tanulmányait a szatmári katolikus főgimnáziumban végezte, ebben a gimnáziumban is érettségizett kitűnő eredménnyel. Jogi tanulmányait megszakítás nélkül a budapesti tudományegyetem jog- és államtudományi karán folytatta. 1909-ben jogtudományi, a következő évben pedig államtudományi doktori oklevelet szerzett ezen az egyetemen.

1909-1910-ben a budapesti V. kerületi járásbírószéken, 1910-1911-ben a budapesti büntető törvényszéken, illetve a kereskedelmi és váltótörvényszéken, 1911-1912-ben pedig a budapesti törvényszéken volt joggyakornok. 1912-ben tett gyakorlati bírói vizsgát.

Vinkler János 1913 májusa és szeptembere között Marburgban és Lipcsében a német igazságügyi szervezetet és peres eljárást, továbbá az egyetemi oktatás rendszerét tanulmányozta. A tanulmányutak során szerzett tapasztalatait felhasználta hazai egyetemi oktatói munkájában.

1916-ban került sor a perjog köréből magántanárrá képesítésére (habilitálására) a budapesti tudományegyetemen.

1912 és 1916 között, négy éven át a pécsi püspöki jogi líceum ideiglenes nyilvános rendkívüli tanáráként működött. 1916-1922-ben ugyancsak a pécsi püspöki jogi líceumban a perjogot mint nyilvános rendes tanár adta elő.

1922-ben lett a Pozsonyból az I. világháborút követően kényszerűségből Pécsre telepített Erzsébet Tudományegyetem jog- és államtudományi karán a magyar polgári törvénykezési jog nyilvános rendes tanára. Egyetemi tanári kinevezésére az ebben az évben még ideiglenesen Budapesten működő Erzsébet Tudományegyetemre 1922. augusztus 24-én került sor.

Az 1927-1928. évi tanévben a pécsi Erzsébet Tudományegyetem jog- és államtudományi karán a dékáni tisztelet is ellátta. Az 1939-1940. évi tanévben az egyetem rektora volt. 1954. július 1-jén vonult nyugállományba.

Vinkler János munkáiban gyakran hivatkozott a római jogban ismert perjogi intézményekre és tekintettel volt a hazai (ius patrium) jog történetére, évszázados hagyományaira is. Figyelemmel kísérte az európai államok jogi tradícióit is, alaposan tanulmányozva és ismertetve a külföldi szakirodalom legújabb eredményeit. Ugyancsak tekintettel volt az európai államok perjogi kodifikációira. Előadásában gyakran utalt az egyes jogi fogalmak, intézmények filozófiai, bölcséleti vonatkozásaira is.

Jogtudósként a magánjog, elsősorban a polgári eljárásjog kérdéseivel foglalkozott, figyelembe véve az európai – elsősorban a német, a francia és az olasz – jogtudomány eredményeit. Vinkler János foglalkozott polgári perjogon kívül magyar alkotmány- és jogtörténettel is. Vinkler János magát Magyary Géza tanítványának tekintette. Munkáiban Magyary Géza tanait követi.

Magyar jogtörténeti pontosabban perjogtörténeti tárgyú munkáiban a Magyar Tudományos Akadémia első jogász tagja, Szlemenics Pál (1783-1856) és Frank Ignác (1788-1850) nézeteit fogadja el, építve a két magyar jogtudós alapos forrásexegéziseire.

Említést érdemel, hogy a Magyar Tudományos Akadémián Vinkler János tartotta tanára, Magyary Géza (1864-1928), az MTA rendes tagja fölött az emlékbeszédet. Az emlékbeszéd nyomtatásban is megjelent.

Vinkler János a magyar polgári perjog sokoldalú művelője és kitűnő, a jogi oktatás reformját a külföldi tapasztalatok alapján kezdeményező pedagógus a XX. században a hazai jogászok, különösen a magánjog és perjog művelői körében tekintélyes jogtudósnak számított. Széles körre kiterjedő, számos jogintézményt elemző munkái XXI. század első évtizedeiben is figyelmet érdemelnek.

Vinkler János főbb munkái

Peregyszég. Perjogi tanulmány. Budapest, 1915.; A magyar bírósági szervezet és polgári peres eljárás a mohácsi vésztől 1848-ig 1-2. kötet. Pécs, 1921-1927.; A királyi ítélőtábla fejlődése. Budapest, 1925.; Az ítélőmesteri joghatóság kialakulása. In: Klebelsberg Kúnó Emlékkönyv. Budapest, 1925.; Az igazság a polgári perben. Budapest, 1929.; Magyary Géza r. tag emlékezete. Budapest, 1933.; A jog, jogviszony, perjogviszony. Budapest, 1936. és A bírói határozatok. In: A magyar polgári perjog főbb kérdései. Budapest, 1953.

Felhasznált irodalom

Benke József: Az Erzsébet Tudományegyetem rektorai és dékánjai. Pécs, 1998.; Bató Szilvia: A Helytartótanács bírósági igazgatási tevékenysége a 18-19. század fordulóján. Acta Universitatis Szegediensis. Forum: Acta Juridica et Politica 1 (2011) és Papp László: Fellebbezés a rendi korszak polgári perében. De iurisprudencia et iure publico. Jog- és Politikatudományi Folyóirat 10 (2016).

Hamza Gábor
egyetemi tanár, az MTA rendes tagja
Eötvös Loránd Tudományegyetem (ELTE)
Állam- és Jogtudományi Kar
e-mail: gabor.hamza@ajk.elte.hu

